

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทย เป็นประเทศที่มีความนิยมในการบริโภคเครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก ทำให้มีประเด็นในการศึกษาถึงปัญหาทั้งในด้าน การตลาดในเรื่องของการโฆษณา รวมถึงมาตรการทางกฎหมาย ในเรื่องของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“แอลกอฮอล์” มาจากภาษาอารบิกคำว่า al-kohl ที่ชาวอาหรับ ใช้เรียกเครื่องดื่มประเภทยาคอง ของมีนเมาต่าง ๆ ได้แก่ ร่ม บรั่นดี วิสกี้ เหล้า สาเก ไวน์องุ่น เบียร์ ฯลฯ ซึ่งในอดีต แอลกอฮอล์สามารถเกิดได้เองตามธรรมชาติก่อนที่มนุษย์จะรู้จักวิธีการผลิตแอลกอฮอล์เป็นครั้งแรก จากการที่เมื่อเวลาผลไม้สุกแล้วตกจากต้นลงแช่ในน้ำเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดของเหลวชั้นสามารถนำมาดื่มได้ ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกกระชุ่มกระชวย และกระปรี้กระเปร่า โดยปกติแอลกอฮอล์มีหลายชนิด หลายรูปแบบ ตามน้ำหนักของโมเลกุลที่ประกอบขึ้นมา เช่น เอทิลแอลกอฮอล์ เมทิลแอลกอฮอล์ บิวทิลแอลกอฮอล์ โพรพิลแอลกอฮอล์ เป็นต้น¹

แอลกอฮอล์ ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและนำไปใช้ด้านการอุปโภคและบริโภคมากที่สุด คือ เอทิลแอลกอฮอล์ ดังนั้น ในที่นี้แอลกอฮอล์จะหมายถึง “เอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl alcohol) หรือ เอทานอล (Ethanol)” เป็นกลุ่มสารประกอบอินทรีย์มีสูตรทางเคมี คือ C_2H_5OH ประกอบด้วยคาร์บอน ไฮโดรเจน และออกซิเจน เป็นไฮดรอกซิล ดิริเวทีฟของไฮโดรคาร์บอน เกิดจากการแทนที่ไฮโดรเจนอะตอมด้วย hydroxyl group (OH) ต่อกับสายโซ่ของไฮโดรคาร์บอน โดยคำว่า เอทานอล ถูกคิดค้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2435 มาจากคำว่า ethane ร่วมกับ “ol” ส่วนสุดท้ายของ “แอลกอฮอล์”²

¹ องค์การสุรา กรมสรรพสามิต. (2560). *แอลกอฮอล์ คืออะไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.liquor.or.th/aic/detail>. [2562, 14 มีนาคม].

² องค์การสุรา กรมสรรพสามิต. (2560). *แอลกอฮอล์ คืออะไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.liquor.or.th/aic/detail>. [2562, 14 มีนาคม].

ในส่วนของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้มีงานวิจัยจากสาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือ เฟรนพาราโดกซ์ (French paradox) โดยงานวิจัยนี้ศึกษาจากคนที่ดื่มไวน์เป็นประจำ แต่มีปัญหาโรคหัวใจน้อย ทั้ง ๆ ที่กินอาหารไขมันสูง ความดีจึงถูกยกให้กับสารแอนติออกซิแดนท์ในไวน์แดง แต่นักวิจัยเชื่อว่าสิ่งที่ป้องกันโรคหัวใจที่แท้จริงคือแอลกอฮอล์ในไวน์ ซึ่งน่าจะหมายความว่าไม่ว่าเบียร์ ไวน์ หรือวิสกี้ อาจให้ประโยชน์ต่อหัวใจพอ ๆ กันถ้าดื่มในปริมาณที่เหมาะสม

ข้อดีของแอลกอฮอล์ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายในส่วนต่าง ๆ นั้น มีดังนี้³

1) แอลกอฮอล์กับหัวใจ แอลกอฮอล์ช่วยเพิ่มระดับเอชดีแอลซึ่งเป็นคอเลสเตอรอลที่ดี ลดการแข็งตัวของเกร็ดเลือด ลดการอุดตันในหลอดเลือด ซึ่งช่วยป้องกันโรคหัวใจสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงจากเบาหวาน ความดันโลหิตสูงและในผู้ที่มีประวัติหัวใจวายมาก่อน ปัจจุบันนักวิจัยชาวยุโรปเชื่อว่าแอลกอฮอล์เกี่ยวข้องกับระดับสารที่ทำให้เกิดการอักเสบ เช่น สารซีอาร์พี หากทำให้สารนี้ลดลงจะป้องกันโรคหัวใจได้⁴

2) แอลกอฮอล์กับสมอง การดื่มในปริมาณที่เหมาะสมจะช่วยป้องกันความเสี่ยงในการเกิดโรคอัลไซเมอร์และความจำเสื่อม เมื่อนักวิจัยแห่งศูนย์การแพทย์เบรคิสตราเอดิคอสในรัฐบอสตัน เปรียบเทียบผู้ที่ไม่ดื่มเลยกับผู้ที่ดื่มสัปดาห์ละ 1-6 ครั้ง โดยใช้อาสาสมัคร 6,000 คน พบว่าผู้ที่ดื่มมีความเสี่ยงโรคความจำเสื่อมน้อยกว่า งานวิจัยจากฮาร์วาร์ดยังแสดงว่าผู้หญิงที่ดื่มวันละครั้งมีความเสี่ยงจากสตรีทชนิดหลอดเลือดแดงอุดตันเพียงครึ่งเดียว⁵

3) แอลกอฮอล์กับโรคเบาหวาน การดื่มในระดับน้อยถึงปานกลาง ช่วยลดความเสี่ยงเบาหวานลงได้ 36 เปอร์เซ็นต์ ทั้งยังลดความเสี่ยงโรคหัวใจในผู้ป่วยเบาหวานด้วย⁶

4) แอลกอฮอล์และโรคมะเร็ง ไวน์แดงและเบียร์ดำมีสารโพลีฟีนอล ซึ่งเป็นสารแอนติออกซิแดนท์สูง (เช่นเดียวกับผลไม้ ผัก และชา) ช่วยป้องกันมะเร็งได้ ฮอฟซึ่งใช้ผลิตเบียร์

³ สุขภาพน่ารู้.com. (2558). *แอลกอฮอล์ มอมเมา หรือ มอบประโยชน์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.xn--22c0cohr1b8cc2cr6npa.com/read/1758>. [2562, 14 มีนาคม].

⁴ สุขภาพน่ารู้.com. (2558). *แอลกอฮอล์ มอมเมา หรือ มอบประโยชน์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.xn--22c0cohr1b8cc2cr6npa.com/read/1758>. [2562, 14 มีนาคม].

⁵ Mthai.com. (2562). *งานวิจัยเผยดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกวันให้ผลดีกว่าการออกกำลังกาย!!*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://today.line.me/th/pc/article/%E0%> . [2563, 11 มกราคม].

⁶ Mthai.com. (2562). *งานวิจัยเผยดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกวันให้ผลดีกว่าการออกกำลังกาย!!*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://today.line.me/th/pc/article/%E0%> . [2563, 11 มกราคม].

มีสารแอนติออกซิแดนท์ที่ชื่อว่าแซนโทฮูมอล (xanthohumol) ช่วยชะลอการเติบโตของเซลล์มะเร็ง และเพิ่มฤทธิ์เอนไซม์ซึ่งทำหน้าที่ต่อต้านมะเร็ง⁷

5) แอลกอฮอล์กับกระดูก นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยทัฟ พบว่า เบียร์มีสารซิลิคอนสูง ซึ่งช่วยสะสมแคลเซียมและแร่ธาตุอื่น ๆ ในกระดูก ช่วยเพิ่มความหนาแน่นของกระดูกสะโพก ป้องกันกระดูกแตกหัก⁸

ในประเทศไทยถือว่า เนื่องด้วยเป็นประเทศที่มีการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มากเป็นอันดับ 4 ของโลก และเป็นอันดับที่ 3 ของเอเชีย⁹ จากการสำรวจพบว่า ประชากรของ ประเทศไทยนั้นมีความนิยมในเชิงบวกกับการดื่มเครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์ จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยของ ผู้ที่ดื่มสูงขึ้น ในทุก ๆ ปี ซึ่งการที่ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้นนั้น ภาครัฐ ได้มองว่าการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ส่วนมากมักมีสาเหตุจากการดื่มสุรา เพราะการดื่มสุรา ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะและ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคตับอักเสบ โรคมะเร็งกระเพาะ โรคมะเร็งตับ รวมถึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศ หรือทำให้นักเรียน นักศึกษาต้อง หยุดเรียน หรือเลิกเรียนกลางคัน ไปจนถึงปัญหาทางด้านสุขภาพของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ได้¹⁰ ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้อัตราของค่าเฉลี่ยจากการดื่มแอลกอฮอล์ลดลง ทางภาครัฐจึงต้องมีมาตรการควบคุม การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รวมไปถึงการควบคุมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปี 2551 ซึ่งภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ หากบุคคลใดฝ่าฝืนข้อบังคับของกฎหมายฉบับดังกล่าว ย่อมถูก ดำเนินคดีตามกฎหมาย

ในประเด็นเรื่องของการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น หากพิจารณาเนื้อหา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเห็นได้ว่า ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ โดยได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการโฆษณา

⁷ EDTguide.com. (2552). แอลกอฮอล์: มีทั้ง ประโยชน์ และ โทษ แต่จะดื่มอย่างไรให้ได้ประโยชน์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.edtguide.com/article/>. [2563, 11 มกราคม].

⁸ ฟิสิกส์ราชมณฑล. (2563). “แอลกอฮอล์” ดื่มอย่างไรให้ได้ประโยชน์?. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.neutron.rmutphysics.com. [2563, 11 มกราคม].

⁹ โพสต์ทูเดย์. (2557). ไทยติดอันดับ 4 ดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดในโลก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.posttoday.com. [2563, 19 มกราคม].

¹⁰ โพสต์ทูเดย์. (2557). ไทยติดอันดับ 4 ดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดในโลก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.posttoday.com. [2563, 19 มกราคม].

และการเข้าถึงสื่อโฆษณา จึงทำให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิโฆษณาและเข้าถึงการโฆษณาเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ และพิจารณาเนื้อหาของมาตรา 32 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม

การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใด ๆ โดยผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภทให้กระทำได้เฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาและนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้คือ แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะให้สิทธิประชาชนทุกคนในการเข้าถึงการโฆษณาทุกประเภท นั้นหมายความว่าถึงกลุ่มของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ทำให้ประชาชนถูกจำกัดสิทธิให้ไม่สามารถเข้าถึงการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบในการเลือกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อโฆษณา จึงอาจมีประชาชนบางกลุ่มที่ยังไม่รู้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หากดื่มในปริมาณที่พอเหมาะจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกายอย่างไรบ้าง ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งข้อดีของการรับสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดังนั้น เพื่อประชาชนได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงเห็นควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และไม่กระทบถึงเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนมากเกินไปและไม่เป็นการขัดต่อเสรีภาพในการโฆษณาของประชาชน โดยศึกษากฎหมายของต่างประเทศเป็นแนวทาง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

4. เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิประชาชนทุกคนในการเข้าถึงการโฆษณาทุกประเภท จึงรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ทำให้ประชาชนถูกจำกัดสิทธิให้ไม่สามารถเข้าถึงการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบในการเลือกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อโฆษณานั้น ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนรับข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ เพื่อประกอบการพิจารณาและตัดสินใจในการเลือกบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงเห็นควรแก้ไขข้อจำกัดของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 32 เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์นี้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความทางกฎหมายในประเทศ มีขอบเขตการศึกษากฎหมาย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 รวมถึงกฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้อง และศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร เชงเปรียบเทียบ เพื่อหาบทสรุปและข้อเสนอแนะ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์นี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาวิจัยจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ คำอธิบาย วารสาร วิทยานิพนธ์ ควบบทความ ระเบียบปฏิบัติ และสารสนเทศจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งได้จากห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์